2017 | 2020

GEMEENSCHAPPELIJK WERKPROGRAMMA

GRENSVERLEGGEND

SAMENWERKEN

Benelux

SECRETARIAAT-GENERAAL
SECRÉTARIAT GÉNÉRAL

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

De secretaris-generaal van de Benelux Unie
Regentschapsstraat 39 . BE-1000 Brussel
Tel. +32 (0)2 519 38 11
info@benelux.int

Vorm en concept

Cible Communication
www.cible.be

Redactie

Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie

Coördinatie

Stafbureau van het Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie

Datum: januari 2017
Deze publicatie is beschermd door auteursrecht.

1.

BENELUX

GRENSVERLEGGEND SAMENWERKEN

De Benelux-samenwerking heeft de voorbije jaren, dankzij een versterkt politiek draagvlak, geleid tot betere leef- en werkomstandigheden voor burgers en ondernemingen. Op de agenda stonden onder meer een vlottere grensoverschrijdende personen- en arbeidsmobiliteit, een efficiënter wegtransport, de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen en een betere samenwerking tussen onze politiediensten.

Vandaag en in de toekomst staan de Benelux-landen voor grote maatschappelijke, economische, veiligheids- en gezondheidsuitdagingen, die vragen om blijvende innovatieve keuzes en oplossingen. De individuele lidstaten hebben vaak niet de middelen of de capaciteit om deze uitdagingen alleen aan te gaan. Een regionaal samenwerkingsverband, zoals de Benelux Unie, heeft vaak wel alles in huis om betere en efficiëntere oplossingen te ontwikkelen.

Bovendien kan de Benelux Unie een voortrekker zijn in Europa en een belangrijke aanjagende en faciliterende rol spelen in een regionaal integratieproces, als 'steppingstone' voor verdere Europese samenwerking. In het verleden heeft de Benelux-samenwerking deze rol al met verve waargemaakt, bijvoorbeeld op energiegebied.

Om de vier jaar legt de Benelux Unie een gemeenschappelijk werkprogramma vast met daarin het strategische kader en de prioriteiten voor de samenwerking. Deze worden vervolgens via jaarplannen omgezet in concrete acties en projecten.

Voor de periode 2017-2020 bepleiten onze regeringen realistische en pragmatische doelstellingen. De samenwerking in de Benelux Unie is erop gericht belemmeringen en obstakels weg te werken, schaalvoordelen te creëren en overlegplatforms te ondersteunen naar het voorbeeld van de expertise- en kennisnetwerken.

Bij de voorbereiding van dit Gemeenschappelijk Werkprogramma werd een brede consultatieronde gevoerd bij de actoren die betrokken zijn bij de grensoverschrijdende samenwerking in de Benelux: stakeholders, sociale partners en het maatschappelijke middenveld. Uit de ruime respons bleek een grote wens en een sterk draagvlak voor nauwe samenwerking om de uitdagingen van de landen aan te pakken en de Europese voortrekkersrol voluit op te nemen.

Het Gemeenschappelijk Werkprogramma 2017-2020 onderstreept de verankering van de Benelux Unie in de EU. Het is de wens van de regeringen om aanjager te blijven van de Europese integratie en de grensoverschrijdende samenwerking tussen de drie landen nog doeltreffender gestalte te geven.

Comité van Ministers

2. DUURZAAM EN DIGITAAL

De Benelux is een economisch dynamische en dichtbevolkte regio, het kloppende hart van Europa, met 5,6% (28 miljoen inwoners) van de EU-bevolking en 7,9% (36.000 euro/inwoner) van het gezamenlijk BBP van de EU op 1,7% van de EU-oppervlakte.

De landen van de Benelux staan voor belangrijke gezamenlijke uitdagingen op het gebied van veiligheid (in de brede zin van het woord) en op het vlak van economische ontwikkeling. Die economische ontwikkeling moet duurzaam zijn, zoals onder meer aangegeven in de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de '2030 Agenda for Sustainable Development'. De komende vier jaar willen de Benelux-landen dan ook samen concrete stappen zetten om hun interne markt te versterken en meer veiligheid te creëren.

Deze gezamenlijke aanpak zal zowel 'duurzaam' als 'digitaal' zijn.

Na de drie toppen in 2015 over Rampen- en risicoreductie (Sendai), Duurzame Ontwikkeling (Addis Abeba) en Klimaat (Parijs) spreekt het voor zich dat zowel nieuwe als bestaande maatregelen 'risk-informed-investments' moeten zijn, teneinde te streven naar een duurzame, klimaatbestendige en derhalve veilige samenleving. Duurzaamheid is een belangrijke voorwaarde om onze interne markt en sociale zekerheid te bestendigen en te versterken en de samenwerking inzake veiligheid verder gestalte te geven.

Bedrijven en sectoren zullen blijven innoveren om hun competitiviteit te behouden en te verhogen. De Benelux-landen moeten verder werk maken van een koolstofarme economie en zich blijven aanpassen aan de klimaatverandering. De schade aan energiesector, transport, industrie en samenleving door de soms extreme weersomstandigheden in de EU en wordt momenteel op 3,5 miljard euro per jaar geschat en zonder aanpassingen zullen deze kosten tegen 2100 oplopen tot het tienvoud ervan. Daarbij komen ook nog de economische schade en de veiligheidsrisico's. Het hoeft dus geen betoog dat infrastructuren klimaat- en toekomstbestendig moeten zijn. Ecosystemen maken namelijk onlosmakelijk deel uit van de omgeving, zijn onontbeerlijk voor de duurzaamheid van ons welzijn en spelen een vitale rol in toekomstige sociaal-economische ontwikkelingen op terreinen zoals voedsel, water, hout, luchtkwaliteit, hoogwaterbestrijding, enz. Het verlies van natuurlijke ecosysteemdiensten zal kostbare alternatieven vergen, en meer nog op Benelux-schaal, gezien het constante spanningsveld tussen de verschillende sectoren van bedrijvigheid in ons zeer dichtbevolkt en klein gebied. Zowel de beleidsmakers als de bevolking moeten zich hiervan bewust worden.

De omslag naar een duurzame economie beïnvloedt de marktwerking. Circulaire economie beperkt het gebruik van grondstoffen en creëert economische meerwaarde.

De educatie en bewustmaking van ondernemingen en burgers zijn sleutelelementen om de transitie naar een meer duurzame maatschappij te helpen vormgeven.

De digitale samenleving creëert belangrijke voordelen en uitdagingen voor de marktwerking en de veiligheid. Digitale communicatie verloopt sneller en accurater en afstanden en (lands-)grenzen spelen hierbij hoe langer hoe minder een rol.

Zo helpt het elektronisch betalen grensbarrières weg te nemen, wat leidt tot een vlottere marktwerking. Het aandeel van de online consumentenaankopen (e-commerce) schiet omhoog en grenzen spelen hierbij geen rol meer. Overheden communiceren nu overwegend digitaal met zowel burgers (meer dan 60%) als bedrijven (meer dan 90%). Grensoverschrijdende gezondheidszorg wordt gemakkelijker door elektronische uitwisseling van medische informatie en zorg op afstand. Digitale informatie faciliteert de werking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, maar tegelijk ontstaan nieuwe uitdagingen op het gebied van cybercriminaliteit en fraudebestrijding.

Door concrete acties zullen deze nieuwe realiteiten in de hieronder beschreven beleidsvelden worden geïntegreerd.

3. BELEIDSVELDEN

Door nauwere samenwerking streven de Benelux-landen naar een betere marktwerking en meer veiligheid. De Benelux-samenwerking wordt dan ook gestructureerd volgens deze twee voornaamste beleidsvelden, die elk een aantal beleidsthema's omvatten.

1. INTERNE MARKT EN ECONOMIE

Een sterke Benelux-markt creëert meer welvaart en haalt de banden aan tussen landen, burgers en bedrijven. Dit centrale concept verdient en vereist een regelmatige update, gelet op recente uitdagingen zoals de economische en de financiële crisis. Ook de recente veiligheidsproblemen hebben een weerslag op werknemers en ondernemingen.

Goede marktwerking creëert banen en geeft innovatieve impulsen aan de economische ontwikkeling. Burgers, bedrijven en overheden worden hier beter van. Daarom wensen onze landen de volgende jaren te investeren in een beter werkende arbeidsmarkt, in meer hernieuwbare energie en een betere integratie daarvan in de energiemarkt, en in multimodaliteit, om zo efficiënter goederen en personen te vervoeren.

Werken in een grenzeloze arbeidsmarkt

De complexiteit en de gebrekkige kennis van de verschillen in regelgeving aan weerszijden van de grens zijn een groot struikelblok voor de ontwikkeling van een dynamische grensoverschrijdende arbeidsmarkt. De keuzevrijheid van burgers en ondernemingen wordt hierdoor onnodig beperkt, waardoor kansen voor het vinden van een gepaste baan of het invullen van vacatures worden gemist. Landsgrenzen mogen geen belemmering vormen in de zoektocht naar de juiste job voor de juiste persoon. Grensoverschrijdende samenwerking moet dergelijke belemmeringen voorkomen en opheffen.

Momenteel werkt 37% van het totale aantal EU-grensarbeiders in de Benelux en in de omliggende regio's. Er werken 35.000 Belgische inwoners in het Groothertogdom Luxemburg, terwijl 37.000 inwoners van België dagelijks de grens oversteken om in Nederland te gaan werken. Ook zijn er 12.000 Nederlandse en een duizendtal Luxemburgse inwoners in België aan de slag. De Benelux is op het gebied van grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit onmiskenbaar een 'hot spot' in Europa.

Als Europese voortrekker zet de Benelux-samenwerking heel wat acties op de kaart om barrières weg te werken. Zo hebben onze regeringen in 2015 de automatische niveauerkenning van diploma's hoger onderwijs ingevoerd. Daarnaast worden inspanningen gedaan om grensarbeiders in het gehele grensgebied van de Benelux op een betrouwbare en toegankelijke manier informatie te verstrekken omtrent hun rechten en plichten.

De Benelux-landen willen de arbeids- en dienstenmarkt 'grensneutraal' maken, waardoor de zoektocht naar een geschikte baan in een buurland vlotter kan verlopen. De Benelux-samenwerking wil dit bereiken door informatie over sociale rechten en fiscaliteit voor werknemers en werkgevers aan weerszijden van de grens beter te ontsluiten.

Daarnaast stimuleren onze landen ook de individuele mobiliteit van werkzoekenden en studenten en de keuzemogelijkheden voor werkgevers door de uitbreiding van de automatische diploma-erkenning voor hoger onderwijs, de verbetering van de meeneembaarheid van beroepskwalificaties, het vergemakkelijken van grensoverschrijdende stages en het wegwerken van nodeloze administratieve barrières. Jaarlijks genieten minstens 200.000 patiënten in de Benelux van gezondheidszorg over de grens. Onze landen verbeteren de personenmobiliteit en optimaliseren de beschikbare zorg door de barrières voor grensoverschrijdende gezondheidszorg aan te pakken.

Waarborgen van toekomstgerichte mobiliteit

In een dichtbevolkt gebied met intensieve economische activiteit zoals de Benelux is het van cruciaal belang om nieuwe en toekomstbestendige vervoersmodi te ontwikkelen. Daarbij moet worden ingezet op een optimale spreiding van de transportwijzen (weg, spoor, water, lucht) en geïnvesteerd in voor iedereen toegankelijke transportmiddelen, zodat de steden, economische knooppunten en grensgebieden bereikbaar blijven en de leefbaarheid van de omgeving wordt gevrijwaard.

De Benelux heeft zich op logistiek niveau ontwikkeld tot een samenhangende en grensoverschrijdende hub en toegangspoort tot Europa. Uit een studie van 2016 wordt duidelijk dat het Benelux-grondgebied, dat qua oppervlakte nog geen 2% van de Europese Unie uitmaakt, 78% van de EU-binnenvaart, 24% van de EU-luchtvaart, 21% van de EU-zeevaart, 7% van het EU-wegvervoer en 6% van het EU-spoorvervoer vertegenwoordigt. Veel van dit verkeer is grensoverschrijdend. Bovendien staan de drie Benelux-landen in de top 10 van de mondiale logistieke ranglijst.

Wij kunnen de economische groei en welvaart enkel blijven garanderen dankzij gecoördineerde innovaties binnen een duurzaam en klimaatbewust kader. Alle vervoersmodi moeten optimaal kunnen worden ingezet.

De Benelux-samenwerking zet in op het verder verbeteren van de bereikbaarheid van steden, economische knooppunten en grensgebieden en van de leefbaarheid van de omgeving. Het gaat hierbij om het personen- en het goederenvervoer, voor zowel het privé- als het openbaar vervoer.

Allerlei hindernissen voor een vlot grensoverschrijdend vervoer en voor het bereiken van de optimale modal shift (regelgeving, administratieve procedures, technische voorschriften, …) worden gezamenlijk aangepakt, waardoor spoor en binnenvaart meer kansen krijgen.

Voltooien van de interne markt

Sinds zijn oprichting koestert de Benelux de ambitie om een eengemaakte markt te realiseren. Die ambitie is nog steeds actueel, maar er zijn nog vele belemmeringen. Op grond van art. 350 VwEU blijven de Benelux-landen ervoor ijveren om deze barrières weg te werken.

De eenmaking leidt tot een marktgebied dat qua schaal en reikwijdte vergelijkbaar wordt met dat van de grote landen in de EU, wat de groeikansen en de jobcreatie bevordert. Bovendien werken Benelux-inspanningen om de grenzen te slechten als een katalysator voor de interne marktwerking in de EU. De ontwikkeling van een gelijk speelveld en voorwaarden voor eerlijke concurrentie zijn hierbij een must.

Onze landen zullen verder blijven inzetten op een verbeterde grensoverschrijdende toegang voor burgers en bedrijven tot (digitale) goederen en diensten. Daarbij worden nodeloze administratieve hinderpalen weggewerkt om zo een grensoverschrijdende omgeving te creëren ter bevordering van de ontwikkeling van innovatieve netwerken en diensten.

Bijzondere aandacht zal gaan naar de circulaire economie die ernaar streeft om in alle stadia van de levenscyclus van producten, goederen en diensten hulpbronnen efficiënter te gebruiken en de impact op het milieu te verminderen. Met dit nieuwe model kan groei worden gecreëerd en kunnen innovatie en onderzoek worden gestimuleerd, dit alles om het individuele welzijn te bevorderen.

Landen kunnen de goede werking van de eigen energiemarkt en de bevoorradingszekerheid niet alleen waarborgen. De Benelux-landen hebben in Pentalateraal, en dus ook in ander regionaal en Europees verband, een aanjagende rol in grensoverschrijdende verbinding en integratie van de nationale energiemarkten. Zo kan kostenefficiëntie (laagst mogelijke energieprijzen) worden bereikt, kunnen veranderingen in de energieproductie worden opgevangen (flexibiliteit) en kan de leveringszekerheid worden verbeterd. Enkel zo kan, in samenwerking met de Europese buurlanden, één interne energiemarkt worden verbreed en verdiept, als bouwsteen van de Energie Unie.

Belangrijk daarbij is de aanpak van de risico's van klimaatverandering en de omslag naar een duurzaam energiesysteem en een duurzame economie te bevorderen. Zo zal ook verder worden ingezet op hernieuwbare energie en alternatieve brandstoffen.

2. VEILIGHEID EN SAMENLEVING

Door het vervagen van de grenzen wordt de samenleving internationaler, maar tegelijk ook complexer en minder overzichtelijk voor burgers en ondernemingen. Die internationalisering en groeiende complexiteit leiden tot een groter besef van kwetsbaarheid en een gevoel van reële of vermeende onveiligheid.

De dreiging van terrorisme en van de grensoverschrijdende criminaliteit zijn enkele factoren die dat onveiligheidsgevoel aanwakkeren. In de Benelux zijn de gevolgen van catastrofes en andere crisissen ook vaak grensoverschrijdend. Adequate samenwerking over de grenzen heen, in de eerste plaats tussen buurlanden, is van vitaal belang om deze uitdagingen aan te pakken.

De landen werken intensief samen op tal van deze veiligheidsthema's om een veilige Benelux-ruimte te creëren en deze ook stelselmatig uit te breiden naar de rest van Europa. De drie Benelux-landen lopen voorop en vormen vaak een proeftuin waarop Europa zich inspireert. Ook in de toekomst willen de landen deze voortrekkersrol blijven vervullen.

De Benelux-landen werken al meer dan tien jaar lang succesvol samen om fiscale fraude in de meest uiteenlopende sectoren te bestrijden. De laatste jaren werd eveneens werk gemaakt van de strijd tegen sociale dumping en sociale fraude.

Gelet op de sociaal-economische uitdagingen waar de Benelux-landen voor staan, moeten we daarnaast het sociale weefsel in onze samenleving versterken. De Benelux staat immers ook voor de bevordering van gelijke kansen voor alle burgers. Daarom is het belangrijk om te blijven investeren in de versterking van de sociale cohesie en in het volksgezondheidsbeleid, zodat een goede integratie van alle burgers kan worden gegarandeerd.

Krachten tussen politie-, justitie- en andere diensten bundelen

Nieuwe vormen van grensoverschrijdende criminaliteit dienen zich aan. De veelheid aan grenzen en de verschillen inzake terrorisme- en criminaliteitsbestrijding vormen reële hinderpalen voor het preventie- en opsporingswerk.

De jarenlange samenwerking en het opgebouwde vertrouwen tussen de veiligheidsdiensten in de Benelux zorgen voor uitstekende resultaten op het vlak van operationele samenwerking, ordehandhaving en de aanpak van dringende interventies aan weerszijden van de grens. Deze samenwerking moet verder worden uitgebouwd om ook de nieuwe uitdagingen aan te pakken, waarbij grenzen en verschillende regelgevingen geen bijkomende hinder mogen opleveren.

De Benelux-landen willen hun samenwerking op het gebied van veiligheid verder optimaliseren en uitbreiden naar andere terreinen, zoals de gerechtelijke diensten. Daarnaast blijft de strijd tegen mensenhandelaars en de aandacht voor hun slachtoffers belangrijk. De verdieping van de partnerschappen met de lokale besturen om via de bestuurlijke aanpak van criminaliteit sneller en effectiever misdaadfenomenen te bestrijden wordt voortgezet.

Onze landen maken verdere afspraken en wisselen goede praktijken uit inzake de bescherming van persoonsgegevens om enerzijds het recht op de bescherming van de levenssfeer te waarborgen en anderzijds misdaad te bestrijden.

Goede kennis en informatie-uitwisseling omtrent de mogelijkheden (zoals vlotte grensoverschrijdende informatie-uitwisseling en radiocommunicatie) en de gevaren (zoals cybercriminaliteit) die gepaard gaan met de digitalisering van de maatschappij blijven noodzakelijk om burgers, ondernemers en overheden op een gepaste wijze te beschermen.

Daarnaast zouden de landen ook de wensen en mogelijkheden moeten bestuderen om informatie te delen over 'nieuwe fenomenen', zoals bijvoorbeeld geradicaliseerde personen.

De landen werken nauw samen om de belangrijke uitdagingen op het gebied van migratie aan te pakken, waaronder de terugkeer van migranten, het grenstoezicht en de multidisciplinaire aanpak van mensenhandel en mensensmokkel.

Gezamenlijk optreden bij crisissen en rampen

In onze samenleving maken mogelijke rampen en crisissen deel uit van eenieders leven. Onze burgers zijn niet alleen bekommerd om de veiligheid van nucleaire installaties, maar zijn ook bezorgd over andere aspecten, zoals voedselveiligheid, cybercriminaliteit en klimaatadaptatie.

Zo krijgen we alsmaar vaker te maken met extreme weersomstandigheden die burgers ernstig in gevaar brengen en aanzienlijke economische schade veroorzaken. Gezien de hoge bevolkingsdichtheid van onze drie landen, zijn de gevolgen dikwijls grensoverschrijdend en is het van belang dat de burgers zich bewust worden van de uitdagingen die gepaard gaan met de klimaatverandering.

Er werd in 2016 een inventaris opgemaakt van de grensoverschrijdende risico's in de Benelux, die om verdere uitwerking en verdieping vraagt.

Een efficiënte grensoverschrijdende Benelux-samenwerking is onontbeerlijk om scenario's te ontwikkelen die het risico op rampen verlagen en de gevolgen van crisissen opvangen.

De Benelux-landen zorgen voor een vlotte en efficiënte informatie-uitwisseling bij urgente crisissituaties. Dit neemt niet weg dat verdere samenwerking nodig is om alle grensoverschrijdende crisissituaties te identificeren en te analyseren met het oog op verbeterde alertheid en paraatheid.

Daarnaast blijven de Benelux-landen zich verder inzetten voor de operationele samenwerking bij interventies, zodat gecoördineerde wederzijdse bijstand kan worden verleend (hulpdiensten, ambulances, enz.).

Fraudebestrijding

De verschillen in regelgeving in de drie landen kunnen door fraudeurs worden gebruikt om sommige verplichtingen te omzeilen en hiermee hun voordeel te doen. Deze ontwikkelingen verstoren de eerlijke concurrentie en tasten de publieke financiën aan. Het is bijgevolg van buitengewoon belang om gezamenlijke acties en controles op te zetten.

De Benelux-landen hebben de laatste jaren aangetoond dat hun samenwerking en resultaten als voorbeeld gelden voor Europa. Zo werd in 2015 het Benelux-project om btw-carrouselfraude te bestrijden voorgesteld aan Europa en werd in de strijd tegen sociale dumping ook vaak verwezen naar de bestaande Benelux-samenwerking. Enkel door grensoverschrijdend en regionaal samen te werken, kan fraudebestrijding op een efficiënte manier worden verdergezet.

De Benelux-landen zullen ook de komende jaren verder blijven inzetten op de gezamenlijke bestrijding van alle (grootschalige) fiscale en sociale fraude, maar ook van sociale dumping – die tot uitbuiting van werknemers leidt en het sociale systeem ondermijnt – en van meer specifieke fraude zoals bedrijfsoplichting ten aanzien van bedrijven en gezondheidsfraude ten aanzien van personen.

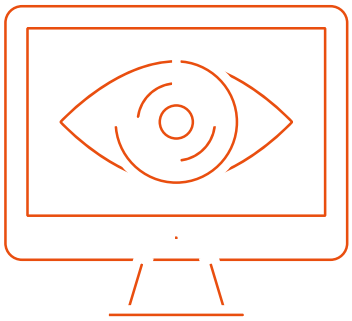

4. REGIONAAL SAMENWERKEN

Heel wat ontwikkelingen en evoluties vragen om samen te werken met aangrenzende landen en regio's over de buitengrenzen van de Benelux heen. In het kader van energie en wegtransport werken de Benelux-landen al jaren samen met andere buurlanden, zoals Duitsland en Frankrijk. Met de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen bestaat sedert 2008 een vruchtbare samenwerking die werd vastgelegd in een gemeenschappelijke politieke verklaring. Deze samenwerking betreft onder meer grensarbeid, energie, leefmilieu, ruimte en veiligheid.

De ambitie als Europese voortrekker, vraagt dat de Benelux-landen ook samenwerken met grensregio's, met andere internationale organisaties zoals de Europese Unie, de Raad van Europa en de OESO en met grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden zoals la Grande Région, de Schelderaad, de Euregio Maas-Rijn, de Eurometropool Lille-Kortrijk-Doornik en andere. De Benelux-landen ondersteunen daarbij actief territoriale/lokale overheden die over de grens heen structureel naar samenwerking zoeken.

De volgende vier jaar zullen onze landen per project nagaan met welke andere (deel)staten of internationale organisaties nauwere samenwerking wenselijk is.

Benelux

SECRETARIAAT-GENERAAL
SECRÉTARIAT GÉNÉRAL

Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie

Regentschapsstraat 39 - BE-1000 Brussel
Tel. +32 (0)2 519 38 11

info@benelux.int / **www.benelux.int** / @beneluxunion